

TRIVANDRUM SANSKRIT SERIES.

No. CII.

Sri Setu Lakṣmi Prasādamālā.

No. XIV.

THE
DATTILA
OF
DATTILAMUNI

EDITED BY

K. SAMBASIVA ṢASTRI,

*Curator of the Department for the Publication of
Sanskrit Manuscripts, Trivandrum.*

PUBLISHED UNDER THE AUTHORITY OF THE GOVERNMENT OF
HER HIGHNESS THE MAHARANI REGENT OF TRAVANCORE.

TRIVANDRUM:

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS,
1930.

All Rights Reserved

TRIVANDRUM SANSKRIT SERIES.

No. CII.

Sri Setu Lakṣmi Prasādamālā.

No. XIV.

THE
DATTILA
OF
DATTILAMUNI

EDITED BY

K. SAMBASIVA ḨASTRI,

*Curator of the Department for the Publication of
Sanskrit Manuscripts, Trivandrum.*

||

PUBLISHED UNDER THE AUTHORITY OF THE GOVERNMENT OF
HER HIGHNESS THE MAHARANI REGENT OF TRAVANCORE.

TRIVANDRUM:

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS,
1930.

All Rights Reserved

अनन्तशयनसंस्कृतग्रन्थावलि

ग्रन्थाङ्कः १०२.

श्रीसेतुलक्ष्मीप्रसादमाला ।

ग्रन्थाङ्कः १४.

दत्तिलं दत्तिलमुनिप्रणीतं

संस्कृतग्रन्थप्रकाशनकार्याध्यक्षेण
के. साम्बशिवशास्त्रिणा
संशोधितम् ।

तत्र

अनन्तशयने

महामहिमश्रीसेतुलक्ष्मीमहाराजीशासने न
राजकीयमुद्रणयन्त्रालये तदध्यक्षेण
मुद्रयित्वा प्रकाशितम् ।

कोलम्बाब्दाः ११०५, क्रैस्टाब्दाः १९३०.

॥ श्रीः ॥

श्रीपदनाभसंवि-
न्यखिलश्रीवर्धनी महाराजी ।
श्रीसेतुलक्ष्म्यभिख्या
प्रत्यक्षा जयति वश्चिभूलक्ष्मीः ॥

ग्रन्थावलिरियमिन्दे
प्रसाधिता तत्प्रसादगुणगुम्फा ।
श्रीसहितसेतुलक्ष्मी-
प्रसादमाला सुवर्णमणिचित्रा ॥

P R E F A C E .

The introductory and concluding lines,

“गान्धर्वशास्त्रसंक्षेपः सारतोऽयं मयोच्यते ।” (p. 1),

“अकरोद् दत्तिलः शास्त्रं गीतं दत्तिलसंशितम् ।” (p. 24).

of the work now published show that it is named Dattila by Dattila Muni and that its subject matter is the essence of the science of music. This Dattila Muni may be the same as Dattila mentioned by Bharata in his *Nātyāśāstra*,

“पुत्रानध्यापयामास प्रयोगं चापि तत्त्वतः ।

शाण्डिल्यं चैव वास्त्यं च कोहलं दत्तिलं तथा ॥” (1-26)

as one of the Bharataputras whom he taught the theory and practice of music.

Dattila was earlier than Mataṅga who quotes him in his Br̥haddesi (Trivandrum Sanskrit Series No. 94) thus:—

“दत्तिलेनाप्युक्तं—

तानक्रिया द्विधा तन्यां प्रवेशाश्चिप्रहात् तथा ।

प्रवेशो ध्वनिसादश्यमसंस्पर्शस्तु निग्रहः ॥” (p. 29).

“तथाचाह दत्तिलः—

एवं कृतेऽपि तानत्वे गणयित्वा विनाशिनम् ।

विद्वानेताचतिथ्येषा मूर्छनेत्यवधारयेत् ॥” (p. 29).

“दत्तिलेनाप्युक्तं—

पूर्णाः पञ्चसहस्राणि त्रयस्त्रिंशत्र संख्यया ।

कथयन्ति प्रतिग्रामसुपायो गणनेऽयुता ॥” (p. 30).

“तथा चाह दत्तिलः—

हन्त्यादनन्तरायेण पूर्वी यस्य क्रमोक्तमात् ।

गुणकारसमाहस्तत्र क्रमाच्छेषाः स्युरुक्तमाः ॥” (p. 30).

There are evidences to show that the work was largely used for study by later authors on music. Pārśavadeva alias Saṅgitākara, author of *Saṅgitasamayasāra* (Trivandrum Sanskrit Series No. 87) refers to Dattila as one of the authorities on the subject of Tāla, thus:—

“श्रीसोमेश्वरदत्तिलप्रभृतिभिस्तालस्वरूपं पुरा

प्रोक्तं सर्वजगद्विताय” (Adhi. 9. Slo. 2).

Raghunāthabhūpa makes mention of Dattila in various places of his Saṅgītasudhā, thus:—

“शक्तिश शार्दूलकोहलैः च
समीरणः काश्यपमास्ती च ।
रथभार्जुनौ नारदतुम्बुरु च
पौलस्त्वविश्वावसुदत्तिलाश्च ॥”

(Padārthasaṅgrahaprakaraṇa).

“मतङ्गशार्दूलकदत्तिलाद्यैः
प्रणीतशास्त्राणि मुहुर्विचार्य ॥” (Svarādhyaṇa).

Kṣīrasvāmin quotes Dattī'a in his commentary Amarakośodghāṭana in explaining the words मन्द् and तार in the Nāṭyavarga of the Amarakośa:—

“यद् दत्तिलः—
नृणामुरसि मन्दस्तु द्वाविंशतिविधो ध्वनिः ।
स एव कण्ठे मध्यः स्यात् तारः शिरसि गीयते ॥

“यद् दत्तिलः—
तत्र शेयाः कलापाताः पादभागास्तथैव च ।
मात्रा च परिवर्तश्च वस्तु चैव विशेषतः ॥”

Dattila is also cited as an authority by Abhinavagupta in his commentary Abhinavabhbārati on the Nāṭyāśāstra, thus:—

“दत्तिलाचार्येण तु संक्षिप्योक्तमेतत् —
आद्यद्वितीयमध्यान्तात् पादभागाद् विदुः क्रमात् ।
कनिष्ठानामिकायुक्तमध्यमादेशिनीकृतात् ॥
अयुगममध्यनीतः स्याद्,

A number of later authors follow Dattila, and similarly Dattila, in his turn, treads the path of Nārada, Kohala and Viśakhila and many other predecessors by way of quoting them in his work.

It may be doubted from the last line ‘अकरोद् दत्तिलः शास्त्रं गीतं दत्तिलसंज्ञितम्’ that the present work is only an abridgement by a later hand from a larger work on music by Dattila. But the fact that the stanzas quoted by Mataṅga in his Brhaddeśī and by Kṣīrasvāmin in his commentary on Amarakośa are all traceable in the present work makes it certain that it is the real work of Dattila. The following two verses,

“यद् दत्तिलः—
मुखं प्रतिमुखं चैव गभों विमर्शं एव च ।
तथा निर्वहणं चैव नाटके पञ्च सन्धयः ॥

बीजवन्तो मुखाद्यर्था विप्रकीर्णा यथाक्रमम् ।
ऐकाधर्मसुपनीयन्ते यत्र निर्वहणं हि तत् ॥”

quoted by Sarvānanda in his commentary *Tīkāsarvasva* on *Amarakośa* do not however occur in the present work. As these verses which refer to the subject of dramaturgy could not fitly belong to the present work which professedly deals with the science of music, I think there must be a treatise also on dramaturgy by Dattila wherein these verses may be traced.

The discovery of the manuscript on which the edition of this work is based is rather interesting. A few years ago, when I was ransacking the miscellaneous papers accumulated in a corner of my office, I came across a paper transcript of Dattila tacked on to the end of the manuscript of *Saṅgītasamayasāra* already published by this department. It was found almost neglected and left out to the care of insects, and I congratulated myself for having rescued it from impending disaster.

The publication of this work was promised by me in the preface to the *Bṛhaddeśī* published in the year 1928 and I am glad to mention that Kohala's work on music will also be published in the series ere long.

10-12-1105, }
Trivandrum. }

K. SĀMBAŚIVA SĀSTRI.

उपोद्घातः ।

इदं श्रीदत्तिलमुनिप्रणीतं गान्धर्वशास्त्रसंक्षेपवचनात्मकं नाम्ना
दत्तिलम् । तथाच वृश्येते ग्रन्थादिमान्तिमभागौ —

“गान्धर्वशास्त्रसंक्षेपः सारतोऽयं मयोच्यते ।”

इति, (पृ० १)

“अकरोद् दत्तिलः शास्त्रं गीतं दत्तिलसंज्ञितम् ।”

इति च । (पृ० २४)

स चायं दत्तिलमुनिः,

“पुत्रानध्यापयामास प्रयोगं चापि तत्त्वतः ।

शाण्डिलयं चैव वात्स्यं च कोहलं दत्तिलं तथा ॥”

(अध्या० १)

इत्येवमादिभिः नाथ्यशास्त्रोपकर्मे स्मर्यमाणेषु भरतमुनिपुत्रेष्वन्यतमः । अत
एव सङ्गीतशास्त्रप्रणेतृषु प्रामाणिकेषु कोऽप्यतिप्राचीनः प्रमुख इत्यपि स्पष्टम् ।
अस्मदधिकरणप्रकाशितबृहदेशीकर्त्रा —

“दत्तिलेनाप्युक्तं —

“तानक्रिया द्विधा तन्यां प्रवेशान्विग्रहात् तथा ।

प्रवेशो ध्वनिसाहृश्यमसंस्पर्शस्तु निग्रहः ॥”

(पृ० २९)

“तथाचाह दत्तिलः —

“एवं कृतेऽपि तानत्वे गणयित्वा विनाशेनम् ।

विद्वानेतावतिथ्येषा मूर्छनेत्यवधारयेत् ॥”

(पृ० २९)

“दत्तिलेनाप्युक्तं —

“पूर्णाः पञ्चसहस्राणि त्रयस्त्रिंशत्त्र सङ्ख्यया ।

कथयन्ति प्रतिग्रामसुपायो गणनेऽधुना ॥”

(पृ० ३०)

“तथाचाह दत्तिलः —

“हन्यादनन्तरायेण पूर्वा यस्य क्रमोत्कमात् ।

गुणकारसमास्तत्र क्रमाच्छेषाः स्युरुत्कमाः ॥”

(पृ० ३०)

* इति तत्र तत्र नामग्राहं प्रामाणिकतया गृह्यमाणोऽयं ततोऽनवर्चीनः सम्भाव्यते । न केवलमसन्पत्तज्ञमुनिः, अन्येऽपि सङ्गीतशास्त्रनिर्मातारो नैके अन्थकारा व्याख्यातात्रश्चेमं बहुमन्यन्ते । तथाहि — सङ्गीताकरनामधेय-श्रीपार्श्वदेवः सङ्गीतसमयसारे † —

“श्रीसोमेश्वरदत्तिलप्रभृतिभिस्तालस्वरूपं पुरा

प्रोक्तं सर्वजगद्विताय..... ।”

(अधि० ९. श्लो० २)

इति तालस्वरूपनिर्धारकेषु दत्तिलं प्रामाणिकमाचष्टे ।

श्रीरघुनाथभूपः स्वकीयसङ्गीतसुधायां

“शक्तिश्च शार्दूलककोहलौ च समीरणः काश्यपमारुती च ।

रम्भार्जुनौ नारदतुम्बुरु च पौलस्त्यविश्वावसुदत्तिलाश्च ॥”

इति पदार्थसङ्ग्रहप्रकरणे,

“मतज्ञशार्दूलकदत्तिलायैः प्रणीतशास्त्राणि मुहुर्विचार्य ।”

इति स्वराध्याये च दत्तिलं कीर्तयति ।

* तथाच संवदन्तेऽमी प्रस्तुतदत्तिले, —

“तानाक्रिया द्विधा तन्त्र्यां प्रवेशान्विप्रहात् तथा ।

तत्र प्रवेशो ध्वन्यैक्यमसंस्पर्शस्तु निप्रहः ॥

एवं कृतेऽपि तानत्वे गणायित्वा विनाशिनम् ।

विद्वानेतावतिश्येषा मूर्धनेत्यवधारयेत् ॥

पूर्णाः पञ्चसहस्राणि त्रयस्त्रिंशत्र सङ्ग्रह्यया ।

कथयन्ति प्रतिग्रामसुपायो गणनेऽधुना ॥

हन्यादनन्तरायेण पूर्वा यस्य क्रमोत्कमात् ।

गुणकारसमास्तत्र क्रमाः शेषाः स्युरुत्कमाः ॥”

(पृ० ४. श्लो० ३६, ३७, ३९, ४०)

† T. S. S. NO. 87.

क्षीरस्वाम्याचार्योऽमरकोशोद्धाटनाभिधायां व्याख्यायां नाथ्यवर्गे
मन्द्र-तार-तालपदार्थोद्धाटनवेलायां —

‘यद् दत्तिलः’ इत्युपक्रम्य तदीये —

“नृणामुरसि मन्द्रस्तु द्वाविंशतिविधो ध्वनिः ।

स एव कण्ठे मध्यः स्यात् तारः शिरसि गीयते ॥

“तत्र ज्ञेयाः कलापाताः पादभागास्तथैव च ।

मात्रा च परिवर्तश्च वस्तु चैव विशेषतः ॥”

इति द्वे कारिके प्रमाणभूते पठति ।

नाथ्यवेदविवृतावभिनवभारत्यां श्रीमदभिनवगुप्ताचार्याः —

‘दत्तिलाचार्येण तु *सङ्क्षिप्योक्तमेतद्’ इति प्रस्तुत्य

“आद्यद्वितीयमध्यान्तात् पादभागाद् विदुः क्रमात् ।

कनिष्ठानामिकायुक्तमध्यमादेशिनीकृतात् ॥

अयुग्ममध्यनीतः स्याद् ”

इति दत्तिलकारिकाणां प्रामाणिकत्वमझीकुरुते ।

यथैवमेनं दत्तिलमुनिमन्ये प्रमाणयन्ति, तथैषोऽपि श्रीनारद-कोहल-
विशाखिलादीन् प्रमाणयतीति मन्ये पुरतः परतश्च सप्रमाणमिदं गीतशास्त्रं
प्रथते

अत्र केचिदिमं ग्रन्थम्,

“अकरोद् दत्तिलः शास्त्रं गीतं दत्तिलसंज्ञितम् ।”

इति वचनात् स्यादन्यकृतो दत्तिलशास्त्रसङ्घाह इति संशयितुमलम् । परन्तु
स्थालीपुलाकन्यायेन परीक्षायां श्रीमतञ्जनुनिना क्षीरस्वाम्याचार्येण च समु-
द्धृतानां दत्तिलकारिकाणां पौर्वपर्यभावमजहतीनां तथैव सन्निवेशदर्शनं
विचक्षणानामसंशयमिदं शुद्धमेव दत्तिलं प्रत्याययति ।

श्रीमत्सर्वानन्दविरचिते टीकासर्वस्वे नाथ्यवर्गे निर्वहणशब्दार्थवि-
वरणसमये ‘तथाच दत्तिलः’ इत्यारभ्य

“मुखं प्रतिमुखं चैव गर्भे विर्मशं एव च ।

तथा निर्वहणं चैव शाटके पञ्च सन्धयः ॥

* इदं ‘गान्धर्वशास्त्रसंक्षेप’ इति दत्तिलाचार्यप्रतिशागतं संक्षेपमनुस्मारयन् अ-
वश्वमयं प्रकृतो ग्रन्थो दत्तिलप्रणीत इति स्पष्टयति ।

बीजवन्तो मुखाद्यर्था विप्रकीर्णा यथाक्रमम् ।
ऐकार्थ्यसुपनीयन्ते यत्र निर्वहणं हि तत् ॥”

इति पठ्यमानस्य कारिकाद्वयस्य प्रकृतदत्तिलेऽनन्तर्भावस्तु गान्धर्वशास्त्रसंक्षेपे
अनवसरतयास्यैव दत्तिलस्य सम्भाव्यग्रन्थान्तरघटकतया च सुतरामुपपद्यत
एव । इयता कश्चिदन्योऽपि लाभोऽचिन्तितोपनतः यदनेनावश्यं ग्रन्थान्तरक-
र्त्तापि भूयेतेति ।

इदमस्मदधिकरणप्रकाशितस्यैव सङ्गीतसमयसाराल्पस्य ग्रन्थस्य मा-
त्रकायां *कुहचन कोणे निलीनं प्रतिस्फुषितमप्यदृष्ट्यवेक्षणात् परित्याज्य-
पूलभाष्टेषु पातितं क्रमशो विशरारुताशरणमासीत् । अथ कदाचिदकस्माद-
न्यगवेषणपरायणस्य मे दृष्टिपथप्रविष्टमद्येहर्शीं प्रकाशनपदवीं प्राप्तमिति प्राचीन-
ग्रन्थसंरक्षणप्रकाशनाधिकारो मे दैवादद्य सफलः कृतः । बृहदेशीग्रन्थेषोद्धाते-
ऽस्य दत्तिलस्यैवैतदुपोद्धाते सद्यः सम्पादितस्य श्रीकोहलमुनिविरचितसङ्गीत-
शास्त्रग्रन्थस्याप्यविलम्बं प्रकाशनमाशंसुरस्मि धन्यधन्यः ।

अनन्तशयनम्, }
१०-१२-१०५. }

के. साम्बद्धिवशास्त्री.

* एतावता प्रस्तुतग्रन्थप्रकाशनाश्रय आदर्शः तस्य केरलीयलिपित्वं द्वित्रशतवर्ष-
सुदूरम् च सङ्गीतसमयसारीयाप्यवेति सिद्धम् ।

॥ श्रीः ॥

दत्तिलम् ।

(प्रणम्य परमेशानं) ब्रह्माद्यांश्च गुरुंस्तथा ।
गान्धर्वशास्त्रसंक्षेपः सारतोऽयं मयोच्यते ॥ १ ॥

गान्धर्वं नारदादिभ्यः प्रत्तमादौ स्वयम्भुवा ।
विधिवन्नारदेनाथ पृथिव्यामवतारितम् ॥ २ ॥

पदस्थस्वरसङ्घातस्तालेन सुमितस्तथा ।
प्रयुक्तश्चावधानेन गान्धर्वमभिधीयते ॥ ३ ॥

लोकाद् विद्यात् पदा(हीनं ? नीह) शब्दशास्त्राद्यनुग्रहात् ।
प्रसिद्धमवधानं तु सम्यग्बुद्ध्यादियोजनम् ॥ ४ ॥

द्वयमन्यदतो वाच्यमिह संक्षेपमिच्छता ।
तत्र स्वरगतं पूर्वं मेयत्वादुपदिश्यते ॥ ५ ॥

श्रुतयोऽथ स्वरा ग्रामौ मूर्छनास्तानसंयुताः ।
स्थानानि वृत्तयश्चैव शुष्कं साधारणे तथा ॥ ६ ॥

जातयश्चैव वर्णश्च नानालङ्कारसंयुताः ।
एष स्वरगतो(दे ? हे)शः संक्षेपेणाथ निर्णयः ॥ ७ ॥

नृणामुरसि मन्द्रस्तु द्वाविंशतिविधो ध्वनिः ।
स एव *कण्ठमध्ये स्यात् तारः शिरसि गीयते ॥ ८ ॥

* 'कण्ठे मध्यः स्यात्' इति क्षीरस्वामिना नाथवर्गे स्मृतः पाठः.

उत्तरोत्तरतारस्तु वीणायामधरोत्तरः ।

इति ध्वनि(वि)शेषास्ते श्रवणाच्छ्रुतिसंज्ञिताः ॥ ९ ॥

तेभ्यः कांश्चिदुपादाय गीयन्ते सर्वगीतिषु ।

आद्रियन्ते च ये तेषु स्वरत्वमुपलभ्य ते ॥ १० ॥

स्वराः षड्जादयः सप्त ग्रामौ द्वौ षड्जमध्यमौ ।

केचिद् गान्धारमप्याहुः स (तु) नेहोपलभ्यते ॥ ११ ॥

षड्जत्वेन गृहीतो यः षड्जग्रामे ध्वनिर्भवेत् ।

तत ऊर्ध्वं तृतीयः स्याद् क्रषभो नात्र संश्रयः ॥ १२ ॥

ततो द्वितीयो गान्धारश्चतुर्थो मध्यमस्ततः ।

मध्यमात् पञ्चमस्तद्वत् तृतीयो धैवतस्ततः ॥ १३ ॥

निषादोऽतो (द्विती)यः (स्त ? स्यात्) ततः षड्जश्चतुर्थकः।

पञ्चमो मध्यमग्रामे मध्यमाद्यस्तृतीयकः ॥ १४ ॥

एवं ध्वनिविशेषान् यः सर्वान् षड्जादिसंज्ञितान् ।

व्यवस्थितान्तरान् वेत्ति स वेत्ति स्वरमण्डलम् ॥ १५ ॥

निषादः काकलीसंज्ञो द्विश्रु(त्युत)कर्षणाद् भवेत् ।

गान्धारस्तद्वदेव स्यादन्तरस्वरसंज्ञितः ॥ १६ ।

अनंशत्वाच्चु भेदेन स्वरता नोच्यते तयोः ।

अतो निषादगान्धारावे(दा ? ता)वासैरुदाहृतौ ॥ १७ ॥

योऽत्यन्तबहुलो यत्र वादी वांशश्च तत्र सः ।

मि(थ)संह + नौ ज्ञेयौ त्रयोदशनवान्तरौ ॥ १८ ॥

अतोऽनुवादिनः शेषा द्वन्तरौ तु विवादिनौ ।

स्वरांश्चतुर्विधानेव जानीयात् स्वरयोगवित् ॥ १९ ॥

पञ्चमं मध्यमग्रामे षड्जग्रामे तु धैवतम् ।
 अनाशिनं विजानीयात् सर्वत्रैव तु मध्यमम् ॥ २० ॥
 स्वरौ यावतिथौ स्यातां ग्रामयोः षड्जमध्यमौ ।
 मूर्छना तावतिथ्येव तद्ग्रामावत एव तौ ॥ २१ ॥
 उत्तरमन्द्रा रजनी तृतीया चोत्तरायता ।
 चतुर्थी शुद्धषट्जा तु पञ्चमी मत्सरी कृता ॥ २२ ॥
 अश्वक्रान्ता तु षष्ठी स्यात् सप्तमी चाभिरुद्रता ।
 स्वरक्तमगता विद्यात् सप्तैताः षट्जमूर्छनाः ॥ २३ ॥
 सौवीरी मध्यमग्रामे हरिणा(श्वा ? ह्वा) तथैव च ।
 स्यात् कपोलनता चैव चतुर्थी शुद्धमध्यमा ॥ २४ ॥
 मान्दी च पौरवी चैव हृष्य(का) + + + + + ।
 + + + पञ्च षट् पूर्णसाधारणकृताः स्मृताः ॥ २५ ॥
 गान्धारं धैवतीकुर्याद् (व ? द्वि)श्रुत्युत्कर्षणाद् यदि ।
 तद्वशान्मध्यमार्दीश्च निषादादीन् यथास्थितान् ॥ २६ ॥
 ततोऽभूद् यावतिथ्येषा षट्जग्रामस्य मूर्छना ।
 जायते तावतिथ्येव मध्यमग्राममूर्छना ॥ २७ ॥
 श्रुतिद्वयापकर्षेण गान्धारीकृत्य धैवतम् ।
 पूर्ववन्मध्यमाद्याश्च भावयेत् षट्जमूर्छनाः ॥ २८ ॥
 इत्येता मूर्छनाः प्रोक्ताः सरणाश्चैव वैशिकैः ।
 संस्थाप्य मूर्छनामेवं + न्या वक्ष्यानुगः(?) क्रमः ॥ २९ ॥
 पञ्चस्वराः षट्स्वराश्च मूर्छना याः प्रकीर्तिताः ।
 (तनाना ? ताना)श्रुतुरशीतिस्तु ता एवासैरुदाहताः ॥ ३० ॥

अभिष्ठोमादिनामानस्त उक्ता नारदादिभिः ।
 देवाराधनयोगेन तत्पुण्योत्पादका यतः ॥ ३१ ॥
 षड्जर्षभनिषादैश्च पञ्चमेन च षड्जगाः ।
 षट्स्वरा मध्यमग्रामे गान्धारान्तस्त्रिभिर्विना ॥ ३२ ॥
 स्वग्राममूर्छना ह्येताः क्रियमाणाः पृथक पृथक् ।
 भवन्त्येकोनपञ्चाशदेवं पञ्चस्वरा अपि ॥ ३३ ॥
 षड्जपञ्चमहीनश्च द्विश्रुतिभ्यां तथैव च ।
 पञ्चमर्षभहीनश्च षड्जग्रामे त्रयः स्मृताः ॥ ३४ ॥
 धैवतर्षभहीनश्च द्विश्रुतिभ्यां तथैव च ।
 द्वावेतौ मध्यमग्रामे पञ्चत्रिंशादमी स्मृताः ॥ ३५ ॥
 तानक्रिया द्विधा तन्त्र्यां प्रवेशान्तिग्रहात् तथा ।
 तत्र प्रवेशो ध्वन्यैक्यमसंस्पर्शस्तु निग्रहः ॥ ३६ ॥
 एवं कृतेऽपि तानत्वे गणयित्वा विनाशिनम् ।
 विद्वानेतावतिथ्येषा मूर्छनेत्यवधारयेत् ॥ ३७ ॥
 क्रममुत्सुज्य तन्त्रीणां तननैर्मूर्छनास्तु याः ।
 पूर्णश्वैवाप्यपूर्णाश्च कूटतानास्तु ते स्मृताः ॥ ३८ ॥
 पूर्णाः पञ्चसहस्राणि त्रयस्त्रिंशच्च संख्यया ।
 कथयन्ति प्रतिग्राममुपायो गणनेऽधुना ॥ ३९ ॥
 हन्यादनन्तरायेण पूर्वा (या ? य)स्य क्रमोत्कमात् ।
 गुणकारसमास्तत्र क्रमाः शेषाः स्युरुत्कमाः ॥ ४० ॥
 सासस्व(र्या ? र्ये)तु सप्तानामैकका भजते यतः ।
 अत एकोनपञ्चाशत् कैश्चित् कूटैः सहोदिताः ॥ ४१ ॥

अथ स्थानानि येषुक्तो द्वाविंशतिविधो ध्वनिः ।
 व्यस्तानि तानि षट्षष्ठिं विद्यान्मन्द्रादिसिद्धये ॥ ४२ ॥
 दक्षिणो वृत्तिचित्राश्च वृत्तयस्तास्वयं विधिः ।
 प्रधानं गीतमुभयं वाद्यं चेति यथाक्रमम् ॥ ४३ ॥
 यद् वृत्तिषू(त्त ? क्त)माचार्यवीर्णावाद्यादिलक्षणम् ।
 तद् ग्रन्थविस्तरभयादिह नोदाहृतं मया ॥ ४४ ॥
 वाद्यं यद् गीतवृत्तिस्थमगीतं संप्रयुज्यते ।
 वैचित्र्यार्थप्रयोगज्ञैः शुष्कं तदभिधीयते ॥ ४५ ॥
 साधारणे तु विज्ञेये स्वरजात्युपलक्षिते ।
 स्वरमध्ये तयोः पूर्वं तत्काकल्यन्तरौ स्वरौ ॥ ४६ ॥
 जात्यन्तरेण सदृशं यज्जातावुपलभ्यते ।
 एकग्रामे च बाहुत्याज्जातिसाधारणं तु तत् ॥ ४७ ॥
 जातयोऽष्टादश श्वेयास्तासां सप्तस्वराख्यया ।
 शुद्धाश्च विकृताश्चैव शेषास्तत्सङ्करोद्भवाः ॥ ४८ ॥
 षड्जाया मध्यमायाश्च संसर्गात् षड्जमध्यमा ।
 षड्जायास्त्वथ गान्धार्या जायते षड्जकैशिकी ॥ ४९ ॥
 तयोरेव सधैवत्ये षड्जोदीच्यवती भवेत् ।
 आसां समध्यमानां तु गान्धारोदीच्यवा भवेत् ॥ ५० ॥
 गान्धार्या मध्यमायाश्च पञ्चम्याश्चैव सङ्करात् ।
 सधैवतीनामासां तु मध्यमोदीच्यवा भवेत् ॥ ५१ ॥
 आसां स्याद् रक्तगान्धारी नैषादी चेच्चतुर्थिका ।
 आर्षभ्यास्तु भवेदन्ध्री गान्धार्याश्चैव सङ्करात् ॥ ५२ ॥

अनयोस्तु सपञ्चम्योर्नन्दयन्ती प्रजायते ।
 सनिषादास्तु गान्धार्यः कुर्युः कार्मारवीमिमाः ॥ ५३ ॥
 गान्धारी पञ्चमी चैव तथा गान्धारपञ्चमी ।
 आर्षभीधैवतीवर्जाः कैशिकीमिति सङ्कराः ॥ ५४ ॥
 ग्रहांशौ तारमन्द्रौ च षाडबौद्धुविते क्रमात् ।
 अल्पत्वं च बहुत्वं च न्यासोऽपन्यास एव च ॥ ५५ ॥
 एवमेतद् यथाजाति दशकं जातिलक्षणम् ।
 लक्षणं दशकस्यास्य संक्षेपेणाभिधीयते ॥ ५६ ॥
 तत्र ग्रहस्तु गीतादिस्वरोऽशः पूर्वकीर्तिः ।
 पञ्चस्वरपरस्तार उच्चैरशादिहेष्यते ॥ ५७ ॥
 आ षड्जान्नन्दयन्त्यां तु वरो नातः प्रशस्यते ।
 मृदुरंशपरो मन्द्रो न्यासान्तस्तत्परोऽपि वा ॥ ५८ ॥
 षट्पञ्चस्वरके गीते षाडबौद्धुविते क्रमात् ।
 अल्पत्वं च बहुत्वं च प्रयोगाल्पबहुत्वतः ॥ ५९ ॥
 गीतकान्त्यस्वरो न्यासो विदारीमध्यगत्था ।
 न्यासवत् स्यादपन्यासो यथाजाति ब्रवीम्यहम् ॥ ६० ॥
 यं विना हीनता यस्याः स्याच्चेत् तस्यां तु सोऽल्पकः ।
 अंशाद्यमन्यन्यासस्तु स्वरजातिषु नामकृत ॥ ६१ ॥
 तद्वहा तदपन्यासा तदंशा च यदा भवेत् ।
 मन्त्रन्यासा च पूर्णा च शुद्धा जातिस्तदोच्यते ॥ ६२ ॥
 अंशाः स्युः पञ्च षड्जाया निषादर्धभवर्जिताः ।
 अपन्यासस्तु (गान्धारः पञ्चमश्चाथ सङ्गतिः) ॥ ६३ ॥

षड्ज)गान्धारयोस्तु स्यात् षड्जधैवतयोस्तथा ।
 षाडबल्वं निषा(दः ?दे) स्यान्नास्यासौङ्गुबितं भवेत् ॥६४॥
 आर्षभ्यास्तु स्मृता अंशा निषादर्षभधैवताः ।
 षड्जपञ्चमहीने च षाडबे + + + + ॥ ६५ ॥
 धैवत्यां गुरुभिः प्रोक्तावंशावृषभधैवतौ ।
 समध्यमावपन्यासौ प्रागुक्ता हीनतोत्कमात् ॥ ६६ ॥
 अंशौ निषादवत्यास्तु द्विश्रुती सर्षभौ स्मृतौ ।
 धैवतीवद् भवे(च्छेषो न्यासो नामकुदेव तु) ॥ ६७ ॥
 अंशाः स्युः षड्जकैशिक्यां षड्जगान्धारपञ्चमाः ।
 सनिषादास्तु गान्धारा अपन्यासास्तु एव तु ॥ ६८ ॥
 ऋषभोऽल्पप्रयोगः स्यान्न्यासो गान्धार इष्यते ।
 नित्यं पूर्णस्वरा चेयमाचार्यैः परिकीर्तिता ॥ ६९ ॥
 स्यात् षड्जोदीच्यवत्यंशैः षड्जमध्यमधैवतौ ।
 सनिषादैरपन्यासौ विज्ञेयौ षड्जधैवतौ ॥ ७० ॥
 ऋषभेण विहीनेयं द्वाभ्यां चेत् पञ्चमेन च ।
 मन्द्रगान्धारभूयस्त्व*मस्या न्यासस्तु मध्यमः ॥ ७१ ॥
 सप्तशाः षड्जमध्याथा न्यासौ वै षड्जमध्यमौ ।
 क्रमान्निषादगान्धारावस्यां हीनत्वकारिणौ ॥ ७२ ॥
 यथेष्टं स्याच्च सञ्चारो यथा ग्रामाविरोधकृत्
 षड्जग्रामे तु सप्तताः शेषा मध्यमजातयः ॥ ७३ ॥
 गान्धार्या द्वावनंशौ तु हेयावृषभधैवतौ ।
 क्रमान्नित्यमपन्यासौ विज्ञेयौ षड्जपञ्चमौ ॥ ७४ ॥

* 'मपन्यासस्तु' इति मुद्रिता बृहदेशी (पृ० ६१) ।

* ‘धैवतौ । समध्यमावप’ (पृ० ६२) इति, मुद्रिता बृहदेशी ।

नन्दयन्त्यामपन्यासौ ज्ञेयौ मध्यमपञ्चमौ ।
ग्रहो न्यासश्च गान्धारः पञ्चमोऽशः प्रकीर्तिः ॥ ८५ ॥

अन्ध्रीवत् षाडबं ज्ञेयमनौडुबितमेव च ।
स्यान्मन्दर्षभसञ्चारो लङ्घनीयश्च स क्वचित् ॥ ८६ ॥

कर्मारव्यामनंशास्तु षड्जगान्धारपञ्चमाः ।
पूर्णता पञ्चमो न्यासो गान्धार(गमनं) बहु ॥ ८७ ॥

कैशिक्यामृषभोऽनंशो न्यासौ तु द्विश्रुती स्मृतौ ।
ऋषभो धैवतश्चैव हेयावस्यां यथाक्रमम् ॥ ८८ ॥

पञ्चमोऽपि भवेन्यासो निषादांशो(तथै? ऽथ धै)वते ।
ऋषभः स्यादपन्यासः कै(श्रि)दुक्तोऽशवत् तथा ॥ ८९ ॥

पञ्चमो (ब)लवानस्यां स्यान्निषादस्तथैव च ।
इति त्रिषष्ठिरंशा ये तेषामेकैकशोऽशताम् ॥ ९० ॥

प्रकल्प्यापोद्यते प्रासं षाडबौडुबितं क्वचिंत् ।
अषाडबा निषादेऽशो सति (स्यात्) षड्जमध्यमा ॥ ९१ ॥

गान्धारे च यतो लोपो नांशसंवादिनोर्मतः ।
कैशिकी रक्तगान्धारी (गान्धारी) चैव पञ्चमे ॥ ९२ ॥

तथा षाडजी तु गान्धारे धैवते तदुदीच्यवा ।
गान्धारीरक्तगान्धार्योः षड्जमध्यमपञ्चमाः ॥ ९३ ॥

सनिषादाः स्मृता अंशा अनौडुबितभागिनः ।
षड्जमध्यमजातौ तु गान्धारोऽथ निषादवान् ॥ ९४ ॥

कैशिक्यामथ पञ्चम्यां क्रमशो धैवतर्षमौ ।
योज्यं सप्ताधिकेष्वेवं चत्वारिंशत्सु षाडबे ॥ ९५ ॥

अपववदीविनमुक्तंत्रिशादौऽुभितं भवेत् ।
 सङ्करे रूपबाहुल्यं जातिनिर्देश इष्यते ॥ ९६ ॥
 तस्माद् यद् गीयते किञ्चित् तत् सर्वं जातिषु स्थितम् ।
 अथ वर्णस्तु चत्वारो ज्ञेया अन्वर्थसंज्ञया ॥ ९७ ॥
 स्थायिसञ्चारिणौ चैव तथारोह्यवरोहिणौ ।
 एकस्वरा पदे गीतिः स्थायिवर्णोऽभिधीयते ॥ ९८ ॥
 सञ्चारी स्वरसञ्चाराद् यथार्थौ चोक्तरा(अ ? व)पि ।
 वर्णश्रयास्तु विज्ञेया अलङ्काराख्योदश ॥ ९९ ॥
 नामतो रूपतश्चैव संक्षेपेण ब्रवीमि तान् ।
 प्रसन्नं पूर्वमुच्चार्य शनैः सन्दीपयेत् स्वरम् ॥ १०० ॥
 प्रसन्नादिर्भवेदेवं प्रसन्नान्तो विलोमतः ।
 एवं प्रसन्नमध्यश्च प्रसन्नाद्यन्त एव च ॥ १०१ ॥
 एते स्थायिन्यलङ्काराश्चत्वारः परिकीर्तिताः ।
 क्वचित् स्वरे चिरं स्थित्वा स्पृष्टा (साहिता)रं ततोऽभिवत् ॥
 प्रत्यागच्छेत्तु तत्रैव बिन्दुरेषोऽभिधीयते ।
 स्यान्निवृत्तप्रवृत्ताख्यस्तद्वन्मन्दं स्पृशेद् यदि ॥ १०३ ॥
 प्रेडःखोलितं द्वयोर्विद्यात् तुल्यकालं गतागतम् ।
 क्रमेण परमं (तरमन्तां ? तारं) गत्वा मन्दं पतेत् ततः ॥
 तारमन्दप्रसन्नोऽयमलङ्कारोऽभिधीयते ।
 मन्दादुत्पतितस्तारं क्रमेणैवावरोहति ॥ १०५ ॥
 नन्दतारप्रसन्नोऽयं सर्वसाम्यात् समो भवेत् ।
 उरःकण्ठशिर(स्त ? स्थ)स्य त्रिश्रुतेः कम्पनाद् भवेत् ॥

कम्पितं हरितं चैव रेचितं च यथाक्रमम् ।
 एषां च पञ्च बि(भ्वा ? न्द्रा)द्या नित्यं सञ्चारिसंश्रयाः ॥
 (आ ? प्र)सञ्चादिः प्रसञ्चान्तो + + + + वरोहिणी ।
 शेषा अपि यथायोगं सर्ववर्णश्रयाः स्मृताः ॥ १०८ ॥
 इति श्लोकशतेनेदमुक्तं (स्वरगतं स्फुटम्) ।
 अथ तालं प्रवक्ष्यामि + + + + + + + ॥ १०९ ॥
 तालात् साम्यं भवेत् साम्यादिह सिद्धिः परत्र च ।
 तत्र ज्ञेयाः कलाः पाताः पादभागास्तथैव च ॥ ११० ॥
 मात्रा च परिवर्तश्च वस्तु चैव विशेषतः ।
 विदार्थङ्गलयाः पाणिर्यतिः प्रकक + + + ॥ १११ ॥
 + + + + वज्ञा च गीतिर्मार्गश्च शास्त्रतः ।
 इत्युद्देशः पदार्थानां ज्ञेयस्तालगतो बुधैः ॥ ११२ ॥
 संक्षेपेणाथ वक्ष्यामि सूक्ष्ममेषां विनिर्णयम् ।
 तत्रावापोऽथ निष्कामो (विक्षेपश्च प्रवेशनम्) ॥ ११३ ॥
 (श)म्या तालश्च वि(ज्ञ)यः सञ्चिपातश्च सप्तमः ।
 कैश्चिन्निमेषकाले + कला सप्तविधोदिता ॥ ११४ ॥
 लयस्थित्या च मार्गेषु कल्पितं तैः कलान्तरम् ।
 सर्वा चेयं कला येषां घण्टानादवता + + ॥ ११५ ॥
 (ते)षां म + + मार्गेषु विशेषोऽयं कलाश्रयः ।
 द्विमात्रा स्यात् कला चित्रे चतुर्मात्रा तु वार्त्तिके ॥
 अष्टमात्रा तु विद्व्विद्विक्षिणे समुदाहृता ।
 मात्रा तु लौकिकी नेह किन्तु पञ्चगुण(त ?) ततः
 [॥ ११७ ॥]

तया कार्यं कलामानं प्रयोगोऽथ नियम्यते ।
 आवापसंज्ञकं ज्ञेयमुत्तानाङ्गुलिकुञ्चनम् ॥ ११८ ॥
 अधस्तलेन हस्तेन निष्कामाख्यं प्रसारणम् ।
 तस्य दक्षिणतः क्षेपो विक्षेपः परिभाषितः ॥ ११९ ॥
 अथ चाकुञ्चनं ज्ञेयं प्रवेशाख्यमधस्तलम् ।
 शम्या दक्षिणपातस्तु तालो वामस्तु कीर्तितः ॥ १२० ॥
 उभयोर्हस्तयोः पातः सन्निपात इति स्मृतः ।
 एवमेते त्रयः पाताः कला + + + + + ॥ १२१ ॥
 + + + सविधेऽपि त्रिकलायां प्रयोजयेत् ।
 कलानां समुदायोऽथ युग्मोऽयुग्मोऽथवा भवेत् ॥ १२२ ॥
 युग्मश्चञ्चपुटस्थः स्यादयु(क्ता ? क् चा)चपुटाश्रयः ।
 तालाक्षराणामेतेषां संस्थाप्य गु(रुलाघवम्) ॥ १२३ ॥
 युग्मान्त्यं पुतवत् कृत्वा कलायोगं प्रकल्पयेत् ।
 कलां गुरुणि युज्जीत लघुन्यर्धकलां तथा ॥ १२४ ॥
 पुते सार्धकलामेवं भवेदेककलो विधिः ।
 यथाक्षरेषु योक्तव्याः पाता एते (यथा)क्रमम् ॥ १२५ ॥
 सन्निपातश्च शम्या च तालः शम्या तथैव च ।
 एष पातविधिज्ञेयो युग्मे चायुग्म एव च ॥ १२६ ॥
 शम्याताल + युग्मे द्विस्तालः शम्यमथापि वा ।
 उक्तरः पञ्चपाण्याख्यः षट् पि(ता)पुत्रकाक्षरः ॥ १२७ ॥
 अयु(ग्म ? ग्मो)त्थः पुता(त्य ? द्य)न्तस्तथा चाहात्र को-
 [हलः ।
 द्वौ तु चाचपुटौ कृत्वा द्वितीयोपान्त्यके क्रमात् ॥ १२८ ॥

आधन्तयोर्नियुज्यैनं षट्पितापुत्रं विदुः ।
 सन्निपातश्च तालश्च तस्याद्यन्तौ यथाक्रमम् ॥ १२९ ॥

विर्मध्ये (?) तालशम्ये च + + दिभ्यो + लाविधिः ।
 गुरुप्लुतानि हित्वाथ द्विमात्रान् परिकल्पयेत् ॥ १३० ॥

पादभागांश्चतुर्भिस्तैर्मात्रेति परिभाष्यते ।
 आद्यं प्रकल्प्य निष्क्रामं द्वितीयं तु प्रवेशनम् ॥ १३१ ॥

सर्वेषां पादभागानां ततः पा(दा ? ता)न् प्रकल्पयेत् ।
 शम्या द्वितीया कर्तव्या तालशम्ये तु मध्यमे ॥ १३२ ॥

सन्निपातोऽवसाने च द्विकलोऽयं विधिः स्मृतः ।
 पञ्चपाणेश्चतुर्थी तु शम्या कार्या तथाष्टमी ॥ १३३ ॥

तृतीया षष्ठनवमा (?) तालाः शेषं यथोचितम् ।
 विन्यस्य मध्ये विक्षेपमादावावापमेव च ॥ १३४ ॥

सर्वेषां पादभा(वा ? गा)नां प्रयुज्जीति चतुष्कलम् ।
 आद्यद्वितीयमाद्यान्तात् पादभागाद् विदुः क्रमात् ॥

+ + + + मिका युक्ता भध्यमाद् देशिनीगतान् ।
 अयु + + + हीनं स्यादाद्यन्ता + क उत्तरः ॥ १३६ ॥

निष्क्रामश्च प्रवेशश्च द्विकले परिकीर्तितौ ।
 एवं कालादि योक्तव्यं विशेषो यत्र नोच्यते ॥ १३७ ॥

पादभागोऽथ मात्रा वा समस्तस्ताल एव वा ।
 गीयते परिव + + + पत्तः स उच्यते ॥ १३८ ॥

यथा + + + षण्मात्रास्तिस्रोऽध्यर्धापि वा भवेत् ।
 केचित् प्राधान्यमात्रेण वस्तुसंज्ञां प्रचक्षते ॥ १३९ ॥

अपन्यासोऽथ वस्त्वन्ते स्यादंशो न्यास एव वा ।
 सन्न्यासो वाथ तस्याद्भरूपं वि (?) ++++++ ॥ १४० ॥
 प्रथमा(पादो ? या विदा) र्याया मध्ये न्यासत्वभाक् स्वरः ।
 न चेदंशविवादी स्यात् सन्न्यासः सोऽभिधीयते ॥ १४१ ॥
 पदगीतिः समाप्तौ या पृथग्गीतिरिव स्थिता ।
 गीतपेशीं विदार्णीं तामाहुर्गीतविदारणाम् ॥ १४२ ॥
 प्रमाणव(जर्यं ? जर्ज) तस्यास्तु रूपं वस्तुवदिष्यते ।
 वक्ष्यमाणं मुखाद्यङ्गं विज्ञेयं (च) चतुर्विधम् ॥ १४३ ॥
 एककं चावगाढं च प्रवृत्तं विविधं तथा ।
 न्यासान्तमपि वांशान्तं विदार्येकैकसं(स्मृतीश्री)तम् ॥ १४४ ॥
 अवरोह्यवगाढं तु प्रायशोऽशान्तमिष्यते ।
 विदार्यो + + + + स्वरेष्वेकान्तरेषु वा ॥ १४५ ॥
 एवं न्यासान्तमारोहि प्रवृत्तमभिधीयते ।
 आरोहणं तु विविधं तथा चैवावरोहणम् ॥ १४६ ॥
 न्यासापन्यासयोगेन भवेदन्तरमार्गतः ।
 शुद्धास्वंशवशात् तत्र ज्ञेय(म)न्तरमार्गतः ॥ १४७ ॥
 न्यासापन्यासयोगेन विकृतासु च जातिषु ।
 सामुद्रोऽथार्धसामुद्रो विवृद्धश्च यथाभिधः ॥ १४८ ॥
 समो मध्योऽथ विषमो विविधस्त्रिविधः स्मृतः ।
 वाड्भात्रा सा महागीतिः सामुद्रो विविधो भवेत् ॥ १४९ ॥
 (असं)पूर्णविदार्यादिसाम्यं चैव प्रकल्पयेत् ।
 न्यासान्तो विविधः सर्वो मु(कृत्या ? कृत्वा) द्वैगेयकं भवेत्
 [॥ १५० ॥]

नित्यं च द्विविदारीका पूर्वो ज्ञेये तु षट् परे (?) ।

अथ त्रयो लयाः सिद्धा द्रुतमध्यविलम्बिताः ॥ १५१ ॥

+++ + दिरेतेषां प्रयोगो दक्षिणादिषु ।

समोपर्यवपूर्वस्तु पाणिस्थिविध इष्यते ॥ १५२ ॥

तत्र तालं च पाणिं च प्राहुरेकं मनीषिणः ।

समं चोपरिपातस्तु यद्वाधः संस्थितं भवेत् ॥ १५३ ॥

+ द्यां पदानि वर्णो वा तदेवमभिधीयते ।

लययातं यतिः प्रोक्ता चित्रादि(षु) यथाक्रमम् ॥ १५४ ॥

समा स्रोतोगता चैव गोपुच्छा च यथाक्रमम् ।

अथ प्रकरणं नाम मद्रकाद्यभिधीयते ॥ १५५ ॥

कुलकं छेद्यकं चैव द्विविधं तत् प्रचक्षते ।

(एकवाक्य)न्तु कुलकं त(द्) द्व्यर्थमपि वा पुनः ॥ १५६ ॥

नानाथैँ छेद्यकं ज्ञेयमेकैकं त्रिविधं पुनः ।

निर्युक्तं पदनिर्युक्तमनिर्युक्तं तथैव च ॥ १५७ ॥

तत्र (स)वैस्तु नियमैर्युक्तं निर्युक्तमिष्यते ।

छन्दःपादादिनिर्योगात् पदनिर्युक्तसंज्ञितम् ॥ १५८ ॥

वस्तुमात्रमनिर्युक्तमिदानीं विधिरुच्यते ।

अनादेशे तु सर्वत्र कर्तव्यः स चतुर्ष्कलः ॥ १५९ ॥

वस्त्वन्ते सन्निपातश्च सप्तरूपविधौ सदा ।

केचिच्चु मद्रकादीनि विधिष्वेककलादिषु ॥ १६० ॥

आहुस्तालाक्षराण्येषां कल्पयन्त्यपराणि तु ।

त्रिमात्रं वस्तु संस्थाप्य मद्रकस्य प्रयोगवित् ॥ १६१ ॥

एतेषु पादभागेषु पातानेतान् प्रकल्पयेत् ।
 चतुर्थे चाष्टमे चैव पञ्चमे दशमे तथा ॥ १६२ ॥
 एकादशो च शम्यान्त्या द्वितीया नवमे स्मृता ।
 षष्ठसप्तमयो + + + लोऽथ नवमस्य च ॥ १६३ ॥
 + + स्तु द्वादशस्य स्याद् द्वितीयः पूर्वयोस्ततः ।
 एवं त्रिचतुराणि स्युर्वस्तून्यन्तेऽथ शीर्षकम् ॥ १६४ ॥
 भवेद् वस्तु कलासंख्यं पञ्चपाणिस्थमेव वा ।
 आदावष्टकलं कार्यं (य)थामार्गमुपो(हं ? हनम्) ॥ १६५ ॥
 त्रिकलं तु प्रयुज्जीत मद्रके द्विकले सदा ।
 प्रत्युपोहनमप्येव द्व्यवरं च चतुष्परम् ॥ १६६ ॥
 स्याद् द्वितीयादिवस्त्वादौ मद्रके तु चतुष्कले ।
 अत्रैवांशादिरंशान्तः सामुद्रो विविधो भवेत् ॥ १६७ ॥
 + + + न्ते तृतीयेऽथ स द्वैगेयकसंज्ञितः ।
 मन्द्राशं प्रथमं वस्तु द्वितीयं तु यथाग्रहम् ॥ १६८ ॥
 तृतीयमाहुराचार्याः परिवर्तसमाप्तिकम् ।
 अस्यैवा + + + + + निष्काममेव च ॥ १६९ ॥
 प्रतिवस्तु विहाय स्या(शशे ? च्छे)षं द्विकलम(त्रको?न्द्रके)।
 भवेदेककले तस्य पञ्चपाणौ तु शीर्षकम् ॥ १७० ॥
 विविधैककसंयुक्तमुभयत्राङ्गकल्पनम् ।
 इति मन्द्रकं समाप्तम् ॥

अथ वस्तूनि षट् सप्त पञ्च वाप्यपरान्तके ॥ १७१ ॥

स्याच्छाखाद्यर्धमात्राणि तेष्वेवं पातकल्पना ।
 अष्टमी विंशिका चैव द्वे शम्ये परिकीर्तिः ॥ १७२ ॥

द्वादशाष्टादशौ तालावेकविंशतिमस्तथा
 उपोहनं (या ? यथा)मार्गमादावाद्यस्य वस्तुनः ॥ १७३ ॥

कला द्वादश कर्तव्याश्रतस्त्र इतरादिषु ।
 वृत्तिमार्गे प्रयुज्जीत द्वे वा दक्षिणमार्गके ॥ १७४ ॥

नवाप्युपोहनानि स्युर्मध्ये स्रोतोगतायति ।
 तत्रोपर्वतनं कार्यं गते वस्तुचतुष्टये ॥ १७५ ॥

पूर्वांतीतनिवृत्तैस्तु पदैस्तदुपपादयेत् ।
 पूर्वतुल्यं तु गीत्या स्यादुत्तरे तद् यथा(स्ति ? स्थि)ते ॥ १७६ ॥

तस्यान्तेर्थसमासिं च न्यासं चाह विशाखिलः ।
 एवमेव शिरोन्ते स्यात् प्रतिशाखा ततः परम् ॥ १७७ ॥

शाखावत् प्रतिशाखा च भवेदन्यपदा तु सा ।
 तालिकाख्यस्तयोरन्त्यः कलाषट्को निवृत्तिमान् ॥ १७८ ॥

अस्याङ्गेषु यथायोगं योक्तव्ये विविधैकके ।

इति अपरान्तकं समाप्तम् ॥

आदावुल्लोप्यकस्याथ मात्राभिपरितै(?)र्युता ॥ १७९ ॥

चतुर्थदशमे शम्ये तालौ तु द्वादशाष्टमौ ।
 सन्निपातोऽवसाने च प्रस्तारो यश्चतुष्कले ॥ १८० ॥

मात्रेयं द्विकलेऽपि स्याद् युक्ता पातैर्यथास्थितैः ।
 कलाद्वादशकं चात्र वैहायसिकसंज्ञितम् ॥ १८१ ॥

द्विकलैककलोन्मिश्रो युग्मपातैस्तु सप्तभिः ।
 कृत्वा प्रवेशनिष्कामौ शम्यातालस्तृतीयकम् ॥ १८२ ॥
 कुर्यादुत्तमनिष्कामसन्निपातश्च पूर्ववत् ।
 शम्यादिः सन्निपातान्तः प्रागुक्तैककलोद्भवे ॥ १८३ ॥
 शाखेयं प्रतिशा(खे ? खा) च भवेदन्यपदानु(सा ? गा) ।
 अस्य संहरणं च स्यादुत्तरे तद्यथास्थिते ॥ १८४ ॥
 अन्ताहरणसंज्ञस्तु त्र्यङ्गोऽन्तस्त्रिविधः स्मृतः ।
 (त्रि ? वि)विधो युग्मयुङ्गमि(श्रा ? श्र)स्वयंशोऽङ्गैरभिरिष्यते
 [॥ १८५ ॥]
 स्थितमङ्गं प्रवृत्तं च महाजनिकमेव च ।
 तत्र स्याद् (वि ? द्वि)कले चाङ्गे स्थितं त्र्यश्रस्य षट्क-
 [लम् ॥ १८६ ॥]
 निश्शब्दा तु कला तत्र चतु(र्थद्य ? श्यन्य)द्यथोचितम् ।
 युक्तमेकक(लो ° ले)नात्र प्रवृत्तं पञ्चपाणिना ॥ १८७ ॥
 स्थितवत्तु निवृत्त्यन्तं महाजनिकमिष्यते ।
 तत्र स्याद् द्विकले योगे स्थितं चच्चत्पुटाश्रयम् ॥ १८८ ॥
 निश्शब्दा पञ्चमी तत्र कला शेषं यथोदितम् ।
 निष्काम एकः शम्ये द्वे तालादिर्युग्म एव च ॥ १८९ ॥
 आहार्यः सन्निपातश्च प्रवृत्तमिह कीर्तितम् ।
 इद + + निवृत्त्यन्तं परं च स्थितवत्तु तत् ॥ १९० ॥
 इति युग्मौजमिश्रत्वा(नु ? दु)भयोर्मिश्रतोच्यते ।
 आहुर्युग्मप्रवृत्ताख्यमुद्भवाख्यं कलात्रयम् ॥ १९१ ॥

उपवर्तनसंज्ञं तत् प्रवृत्तं कैश्चिदिष्यते ।
 अथाङ्गविधिरस्यादौ विविधो मुखसंज्ञितः ॥ १९२ ॥
 विविधो वा प्रवृत्तं वा नवप्रतिमुखं भवेत् ।
 वैहायासिकमङ्गैः स्यादेकाद्यैः षट्पैर्द्युतम् ॥ १९३ ॥
 विविधाः स्युरतोऽन्यानि समस्तान्येकका(नि) वा ।
 एवमङ्गैरुपाङ्गैश्च विंशत्यंशमिदं परम् ॥ १९४ ॥
 षड्ङ्गमवरं ज्ञेयं तच्च तालसमासिकम् ।
 उलोप्यकं समाप्तम् ॥

अथ वस्तु प्रकर्याः स्यात् षण्मात्रं वा तु शोभितम् ॥
 शम्यान्तास्तत्र मात्राः स्युद्वितीयान्त्यविवर्जिताः ।
 द्वितीयायाश्चतुर्थ्याश्च पञ्चम्याश्च यथाक्रमम् ॥ १९६ ॥
 ताला गुरुभिराख्याताः षोडशाद्वादशाष्टमाः ।
 ततो द्वैकलमद्रक्यः कलाभ्यां तास्तु षोडश ॥ १९७ ॥
 इति वस्तूनि चत्वारि त्रीणि सार्धान्त्यथापि वा ।
 त्रीणि चार्धानि चेदर्धमादौ दक्षिणमार्गके ॥ १९८ ॥
 यदा तदपि वृत्तौ स्यात् पूर्णमेव भवेत् तदा ।
 उपोहनं च तत्राद्यं स्मृतं चार्थविवर्जितम् ॥ १९९ ॥
 उभयोः पक्षयोस्तत्र कर्तव्ये विविधैकके ।
 वस्तुन्यन्त उपान्त्याया मात्रायां गमनान्तरम् ॥ २०० ॥
 आसारितं कनीयः स्यादिति सङ्ग्रहणं स्मृतम् ।
 प्रकरी समाप्ता ॥

अथ नानापदौ पादौ तुल्यगीत्यादिलक्षणौ ॥ २०१ ॥
 पृथगोवेणकस्य स्यादपरान्तकवस्तुवत् ।
 द्विकलो माषधाताख्यः पञ्चपाणिरतः परम् ॥ २०२ ॥
 असमानत्वनित्यत्वे तस्य प्राधान्यकारणे ।
 द्वितीया चाष्टमी चैव द्वे शम्ये परिकीर्तिते ॥ २०३ ॥
 चतुर्थषष्ठुनवमास्तालाः शेषं यथोदितम् ।
 अपरान्तकवच्चात्र विज्ञेयमुपवर्तनम् ॥ २०४ ॥
 ऊर्ध्वं संपिष्टकं वा स्यादुभयत्रापि वा पुनः ।
 उपवर्तनवत् सन्धिस्तत्स्थः स्याच्चतुरश्चकः ॥ २०५ ॥
 युग्मप्रवृत्तवत् कार्यं सन्धिवद् वज्रसंज्ञितम् ।
 संपिष्टकाख्यम(न्त्र ? त्र) स्याद् वैहायसिकसम्मितम् ॥
 निष्क्राम एक(त्रि ? स्त्रि)शशम्यास्तिलोऽन्यद् यथोदितम् ।
 प्रवेष्यामुप(दद ? पात)श्च द्विकले स्युरिहोत्त(रः ? राः)
 [॥ २०७ ॥]

उपपाते द्वितीयस्तु तालः कैश्चिदुदाहृतः ।
 अन्ताहरणमप्यत्र भवेदन्तसमन्वितम् ॥ २०८ ॥
 एवं तु द्वादशाङ्गानि सप्त वास्योपपादयेत् ।
 संपिष्टकप्रवेष्यौ च तथा चैवोपवर्तनम् ॥ २०९ ॥
 उपपातं च सप्ताङ्गे न प्रयुज्जीत गीतवित् ।
 प्रवृत्तं चावगाढं च प्रवेणोरिह तु क्रमात् ॥ २१० ॥
 प्रायः शेषेषु विविध एकैकं चोपवर्तके ।

भौवणक समाप्तम् ।

अथार्धान्ते च मात्राणां तालशम्ये यथाक्रमम् ॥ २११ ॥

चतुर्दश्यां च पञ्चम्यां मात्रायां ताल इष्यते ।

षष्ठी तु मन्द्रकान्त्यावन्मात्रा रोविन्दकस्य तु ॥ २१२ ॥

तत्राष्टकलमाद्याया मात्रायाः स्यादुपोहनम् ।

पूर्ववत् त्रिकलं कार्यमन्यासां प्रत्युपोहनम् । २१३ ॥

पादः पूर्वोऽयमपरस्तद्वदन्यपदः स्मृतः ।

कलास्वष्टासु योऽन्यासु वर्णः पूर्वस्य गीयते ॥ २१४ ॥

स च द्वितीयपादादौ स च प्रस्तार इष्यते ।

द्वितीयपादे प्रस्तारः शरीरद्विकलोक्तरे ॥ २१५ ॥

तत्रोपवर्तनं कौश्चिदिष्यते पूर्ववत्तु तत् ।

तत्रादौ विविधं कार्यं प्रवृत्तमपि वा भवेत् ॥ २१६ ॥

निवृत्तयस्तथा (का)र्या मध्ये(ति ? त्रि)चतुराः स्मृताः ।

अवमर्शे निवृत्ते स्यादुत्तरान्ते च शीर्षकम् ॥ २१७ ॥

अस्यादा(दे ? वे)ककं नित्यं प्रवृत्तं चाप्यतः परम् ।

पादादिषु यथेष्टुं च योक्तव्ये विविधैकके ॥ २१८ ॥

रोविन्दकं समाप्तम् ॥

अथादावुत्तरस्य स्यान्मुखं प्रतिमुखं तदा ।

उल्लोप्यकवदन्तश्च भवेदनियमस्तु सः ॥ २१९ ॥

द्विकले पञ्च(पाणौ) तु शाखाकलासिस्तु(पूर्ववत्) ।

तयोर्मध्ये प्रयोक्तव्यं पञ्चपाणौ तु शीर्षकम् ॥ २२० ॥

परा(णि द्वा)दशाङ्गानि (स्युः) का(व्यान्य ? याण्य)पराणि

[षट् ।

रोविन्दकवद्वान्यत् पादा + + विवर्जितम् ॥ २२१ ॥
उत्तरं समाप्तम् ॥

इत्येवमृषिभिर्गीतं सामवेदसमुद्घवम्
सप्तरूपमतो जातं गीतजातं पुरा किल ॥ २२२ ॥
तत्र संक्षेपपक्षो यः शममार्गः स उच्यते ।
विस्तरं चात्र + + + + वयवलक्षणम् ॥ २२३ ॥
तत्र वायादिको भेद उत्तरे खञ्जनत्कुटे ।
तत्रासारितकेष्वादौ शम्यादियुगथोत्तरौ ॥ २२४ ॥
मुक्तिकः सन्धिपाता(न्तके ? न्ते क)निष्ठेऽथ लयान्तरे ।
मध्यमे द्विकलः कार्ये + + + चतुष्कलः ॥ २२५ ॥
कार्यः पञ्चक(ला ? लोऽ)न्येषामेकवृद्धमुपोहनम् ।
उत्तरे याः कला अन्त्या नव सप्त दशैव तु ॥ २२६ ॥
क्रमे(ण सौ ? णास्त्र)न्त्ययोः कल्प्यस्तालः प्रथमवस्तुनः ।
आसारितसमूहेन वर्धमानं यथाविधि ॥ २२७ ॥
आवृत्त्या पूर्वगीतानां खण्डिकानां तदुच्यते ।
नवाष्टौ द्विगुणास्ताश्च कलास्ताद्विगुणाः क्रमात् ॥
चतस्रः खण्डिका ज्ञेया विद्विर्वर्धमानके ।
तासामेतानि नामानि विज्ञेयानि यथाक्रमम् ॥ २२९ ॥
विशाला सङ्गता चैव सुनन्दा सुमुखी तथा ।
पञ्चप्रभृत्येकवृद्धाः कलास्ता(सा)मुपोहनम् ॥ २३० ॥
पृथ(क) प्रयोगे तालश्च कथयते यं यथाक्रमम् ।
मध्यमासारिताद्यस्य वस्तुनो यदुदाहृतम् ॥ २३१ ॥

द्विचतुष्कलयुग्मश्च युग्मौजश्च चतुष्कले ।

इति वर्धमानकं समाप्तम् ॥

अथादौ पाणिकायाः स्या(द्) मुखं प्रतिमुखं तथा ॥ २३२ ॥
 मात्रा रोविन्दकस्य + + + + लः पृथक् पृथक् ।
 आ(रा ? का)रेण विदार्यः स्युः केवलेनान्तरान्तरा ॥ २३३ ॥
 अपि वा नान्तराः कार्या (आकार)पदपूर्विकाः ।
 अतः परं शरीरं तु पञ्चपाणिचतुष्टये ॥ २३४ ॥
 यथास्थिते प्रयोक्तव्यं शिरस्संपिष्टकैककम् ।
 विद्यादुपोहनादीनि मुखादी(नि) यथाक्रमम् ॥ २३५ ॥
 (आ)सारितानां तद्ब्रह्म वर्धमानस्य खण्डिकाः ।
 अथेहानुक्ततालानां गीतावयवसम्भवः ॥ २३६ ॥
 तालः शा + + + भ्यां संसाध्यो युक्तिः क्वचित् ।
 गीतयोऽपि चतस्रस्तु मागध्याद्याः समाप्तः ॥ २३७ ॥
 तत्र स्यान्मागधी चित्रे पदैः समनिवृत्तैः ।
 अर्धकालनिवृत्तैस्तु वर्णाद्या चार्धमागधी ॥ २३८ ॥
 वृत्तौ लघ्वक्षरप्राया गीतेः सम्भाविता स्मृता ।
 गुर्वक्षरैस्तु पृथुला वर्णाद्या दक्षिणे सदा ॥ २३९ ॥
 मार्गेषु ता यथायोगं चतस्रो गीतयः स्मृताः ।
 अथ मार्गा य उद्दिष्टास्तेषां मूलं ध्रुवः स्मृतः ॥ २४० ॥
 मात्रिकः स प्रयोक्तव्यः सुविविक्तलयान्वितः ।
 ततः स्याद् द्विगुणश्चित्र उत्तरौ द्विगुणोत्तरौ ॥ २४१ ॥
 ज्ञात्वैवं सर्वगीतानि सर्वमार्गेषु योजयेत् ।
 पूर्वाचार्यमतरैतद् दिङ्मात्रं समुदाहृतम् ॥ २४२ ॥

तेषां दृष्टे समालोक्य समाधीयस्तु साधुभिः ।
वे + + + + + मा + + + + + + + || २४३ ॥

अकरोद् दत्तिलः शास्त्रं गीतं दत्तिलसंज्ञितम् ॥ २४३१ ॥

इति दत्तिलं समाप्तम् ॥

शुभं भूयात् ।

स्मृताः प्रामाणिकाः

नामानि.	पृष्ठम्.
नारदः	१, ४.
आचार्याः	५, ७, १६.
गुरवः	७, ८, १९.
कोहलः	१२.
विशाखिलः	१७.
ऋषयः	२२.
पूर्वचार्याँ	२३.

**LIST OF SANSKRIT PUBLICATIONS
FOR SALE.**

RS. AS. P.

भक्तिमञ्जरी Bhaktimanjari (Stuti) by H. H. Svāti			
Srī Rāma Varma Mahārāja.	1	0	0
स्यानन्दपुरवर्णनप्रबन्धः Syanandapuravarnana-prabandha (Kāvya) by H. H. Svāti			
Srī Rāma Varma Mahārāja, with the commentary Sundarī of Rājarāja Varma Koil Tampuran.	2	0	0

Trivandrum Sanskrit Series.

No. 1—दैत्यम् Daiva (Vyākaraṇa) by Deva with Puruṣakāra of Kṛṣṇalīlāśukamuni <i>(out of stock).</i>	1	0	0
No. 2—अभिनवकौस्तुभमाला-दक्षिणामूर्तिस्तवौ Abhinavakaustubhamala and Daksinamurtistava by Kṛṣṇalīlāśukamuni <i>(out of stock).</i>	0	2	0
No. 3—नलाभ्युदयः Nalabhyudaya (Kāvya) by Vāmana Bhaṭṭa Bāṇa (<i>second edition</i>). <i>(out of stock).</i>	0	4	0
No. 4—शिवलीलार्णवः Sivalilaranya (Kāvya) by Nīlakanṭha Dīkṣita <i>(out of stock).</i>	2	0	0
No. 5—व्यक्तिविवेकः Vyaktiviveka (Alaṅkāra) by Mahima-Bhaṭṭa with commentary <i>(out of stock).</i>	2	12	0
No. 6—दुर्घटवृत्तिः Durghatavrtti (Vyākaraṇa) by Śārapadeva <i>(out of stock),</i>	2	0	0
No. 7—ब्रह्मतत्त्वप्रकाशिका Brahmatattvaprakāśika (Vedānta) by Sadāśivendrasarasvatī <i>(out of stock).</i>	2	4	0
No. 8—प्रद्युम्नाभ्युदयम् Pradyumnabhyudaya (Nāṭaka) by Ravi Varma Bhūpa <i>(out of stock).</i>	1	0	0

RS. AS. P.

No. 9—विरुपाक्षपञ्चाशिका	Virupaksapancasika	(Vedānta) by Virūpākṣanātha with the commentary of Vidyācakravartin (<i>out of stock</i>).	0	8	0
No. 10—मातङ्गलीला	Matangalila	(Gajalakṣaṇa) by Nīlakanṭha (<i>out of stock</i>).	0	8	0
No. 11—तपतीसंवरणम्	Tapatisamvarana	(Nāṭaka) by Kulaśekhara Varma with the commentary of Śivarāma (<i>out of stock</i>).	2	4	0
No. 12—परमार्थसारम्	Paramarthasara	(Vedānta) by Ādiśeṣa with the commentary of Rāghavānanda (<i>out of stock</i>).	0	8	0
No. 13—सुभद्राधनञ्जयम्	Subhadradhananjaya	(Nāṭaka) by Kulaśekhara Varma with the commentary of Śivarāma (<i>out of stock</i>).	2	0	0
No. 14—नीतिसारः	Nitisara (NIti)	by Kāmandaka, with the commentary of Śankarārya (<i>out of stock</i>).	3	8	0
No. 15—स्वप्नवासवदत्तम्	Svapnavasavadatta	(Nāṭaka) by Bhāsa (<i>second edition</i>).	1	8	0
No. 16—प्रतिज्ञायौगन्धरायणम्	Pratijnayaugandharayana	(Nāṭaka) by Bhāsa (<i>out of stock</i>).	1	8	0
No. 17—पञ्चरात्रम्	Pancharatra	(Nāṭaka) by Bhāsa (<i>out of stock</i>).	1	0	0
No. 18—नारायणीयम्	Narayaniya	(Stūti) by Nārāyaṇa Bhaṭṭa with the commentary of Deśainangalavārya (<i>out of stock</i>).	4	0	0
No. 19—मानमेयोदयः	Manameyodaya	(Mīmāṃsā) by Nārāyaṇa Bhaṭṭa and Nārāyaṇa Paṇḍita (<i>out of stock</i>).	1	4	0
No. 20—अविमारकम्	Avimaraka	(Nāṭaka) by Bhāsa (<i>out of stock</i>).	1	8	0
No. 21—बालचरितम्	Balacarita	(Nāṭaka) by Bhāsa (<i>out of stock</i>).	1	0	0

RS. AS. P.

No. 22—	मध्यमव्यायोग-दूतवाक्य-दूतघटोत्कच-कर्णभारी-	
	रुभङ्गानि Madhyamavyayoga-Duta-	
	vakya-Dutaghatotkaca-Karna-	
	bhara and Urubhangha (Nāṭaka)	
	by Bhāsa (out of stock).	1 8 0
No. 23—	नानार्थार्णवसंक्षेपः Nanartharnavasam-	
	ksepa (Kośa) by Keśavasvāmin	
	(Part I, 1st and 2nd Kāṇḍas).	
	(out of stock).	1 12 0
No. 24—	जानकीपरिणयः Janakiparinaya (Kāvya)	
	by Cakra Kavi (out of stock).	1 0 0
No. 25—	काणादसिद्धान्तचन्द्रिका Kanadasiddhanta-	
	candrika (Nyāya) by Gaṅgādhara-	
	sūri (out of stock).	0 12 0
No. 26—	अभिषेकनाटकम् Abhisekanataka by	
	Bhāsa (out of stock).	0 12 0
No. 27—	कुमारसम्भवः Kumarasambhava (Kāvya)	
	by Kālidāsa with the two commentaries, Prakāśikā of Aruṇagirinātha and Vivarāṇa of Nārāyaṇa Paṇḍita	
	(Part I, 1st and 2nd Sargas)	
	(out of stock).	1 12 0
No. 28—	वैखानसधर्मप्रश्नः Vaikhanasadharma-pra-	
	sna (Dharmasūtra) by Vikhanas	
	(out of stock).	0 8 0
No. 29—	नानार्थार्णवसंक्षेपः Nanartharnavasam-	
	ksepa (Kośa) by Keśavasvāmin	
	(Part II, 3rd Kāṇḍa) (out of stock).	2 4 0
No. 30—	वास्तुविद्या Vastuvidya (Śilpa) (out of	
	stock).	0 12 0
No. 31—	नानार्थार्णवसंक्षेपः Nanartharnavasam-	
	ksepa (Kośa) by Keśavasvāmin	
	(Part III, 4th, 5th and 6th Kāṇḍas).	
	(out of stock).	1 0 0
No. 32—	कुमारसम्भवः Kumarasambhava (Kāvya)	
	by Kālidāsa with the two commentaries, Prakāśikā of Aruṇagirinātha and Vivarāṇa of Nārāyaṇa Paṇḍita	
	(Part II, 3rd, 4th and 5th Sargas)	
	(out of stock).	2 8 0

RS. AS. P.

No. 33—वाररुचसंग्रहः Vararucasangraha (Vyākaraṇa) with the commentary Dīpaprabhā of Nārāyaṇa (out of stock).	0	8	0
No. 34—मणिदर्पणः Manidarpana (Nyāya) by Rājacūḍāmaṇimakhin.	1	4	0
No. 35—मणिसारः Manisara (Nyāya) by Gopī- nātha.	1	8	0
No. 36—कुमारसम्भवः Kumarasambhava (Kāvya) by Kālidāsa with the two comment- aries, Prakāsikā of Arunagirinātha and Vivāraṇa of Nārāyaṇa Pañdita (Part III, 6th, 7th and 8th Sargas).	3	0	0
No. 37—आशौचाष्टकम् Asaucastaka (Smṛti) by Vararuci with commentary.	0	4	0
No. 38—नामलिङ्गानुशासनम् Namalinganusasana (Kośa) by Amarasimha with the com- mentary Tīkāsarvasva of Vandy- ghatīya Sarvānanda (Part I, 1st Kānda).	2	0	0
No. 39—चारुदत्तम् Carudatta (Nāṭaka) by Bhāsa (out of stock).	0	12	0
No. 40—अलङ्कारसूत्रम् Alankarasutra by Rājānaka Ruyyaka with the Alāṅkārasarvāsva of Mankhuka and its commentary by Samudrabandha (<i>second edition</i>).	2	8	0
No. 41—अध्यात्मपटलम् Adhyatmapatala (Ve- dānta) by Āpastamba with Vivaraṇa of Śrī Sankara-Bhagavat-Pāda (out of stock).	0	4	0
No. 42—प्रतिमानाटकम् Pratimanataka by Bhāsa (out of stock).	1	8	0
No. 43—नामलिङ्गानुशासनम् Namalinganusasana (Kośa) by Amarasimha with the two commentaries, Amarakośodghaṭana of Kṣīrasvāmin and Tīkāsarvasva of Vandyaghāṭīya Sarvānanda (Part II, 2nd Kanda, 1-6 vargas).	2	8	0
No. 44—तन्त्रशुद्धम् Tantrasuddha by Bhāttāraka Vedottama.	0	4	0

		RS.	AS.	P.
No. 45—प्रपञ्चहृदयम्	Prapancahrdaya.	1	0	0
No. 46—परिभाषावृत्तिः	Paribhasavrtti (Vyākaraṇa) by Nīlakanṭha Dīkṣita.	0	8	0
No. 47—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम्	Sidhantasiddhanjana (Vedānta) by Kṛṣṇānanda Sarasvatī (Part I.)	1	12	0
No. 48—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम्	Do. Do. (Part II).	2	0	0
No. 49—गोलदीपिका	Goladipika (Jyotiṣa) by Parameśvara.	0	4	0
No. 50—रसार्णवसुधाकरः	Rasarnavasudhakara (Alaṅkāra) by Singa Bhūpāla.	3	0	0
No. 51—नामलिङ्गानुशासनम्	Namalinganusasana (Kośa) by Amarasiṁha with the two commentaries, Amarakośodghāṭana of Kṣīrasvāmin and Tīkāsarvasva of Vandyaghaṭīya Sarvānanda (Part III, 2nd Kanda, 7-10 vargas).	2	0	0
No. 52—नामलिङ्गानुशासनम्	Namalinganusasana (Kośa) by Amarasiṁha with the commentary Tīkāsarvasva of Vandyaghaṭīya Sarvānanda (Part IV, 3rd Kāṇḍa).	1	8	0
No. 53—शब्दनिर्णयः	Sabdanirnaya (Vedānta) by Prakāśatmayatīndra.	0	12	0
No. 54—स्फोटसिद्धिन्यायविचारः	Sphotasiddhi-nyayavichara (Vyākaraṇa).	0	4	0
No. 55—मत्तविलासप्रहसनम्	Mattavilasaprahasana (Nāṭaka) by Mahendravikramavarman.	0	8	0
No. 56—मनुष्यालयचन्द्रिका	Manusyalayaca-ndrika (Śilpa) (<i>out of stock</i>).	0	8	0
No. 57—रघुवीरचरितम्	Raghuviracarita (Kāvya).	1	4	0
No. 58—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम्	Siddhantasiddhanjana (Vedānta) by Kṛṣṇānanda Sarasvatī (Part III).	2	0	0

RS. AS. P.

No. 59—नागानन्दम् Nagananda (Nâṭaka) by Harṣadeva with the commentary Vimarśinī of Śivarāma (<i>out of stock</i>). 3 4 0
No. 60—लघुस्तुतिः Laghustuti by Laghubhāṭṭāraka with the commentary of Rāghavānanda. 0 8 0
No. 61—सिद्धान्तसिद्धाञ्जनम् Siddhantasiddhanjana (Vedānta) by Kṛṣṇānanda Sarasvatī (Part IV). 1 4 0
No. 62—सर्वमतसंग्रहः Sarvamatasangraha . 0 8 0
No. 63—किरातार्जुनयिम् Kiratarjuniya (Kāvya) by Bhāravi with the commentary Sa- bdārthadīpikā of Citrabhānu (1, 2 and 3 Sargas). 2 8 0
No. 64—मेघसन्देशः Meghasandesa by Kālidāsa with the commentary Pradīpa of Dakṣiṇāvartanātha. 0 12 0
No. 65—मयमतम् Mayamata (Śilpa) by Maya- muni (<i>out of stock</i>). 3 4 0
No. 66—महार्थमञ्जरी Maharthamanjari (Darśana) with the commentary Parimala of Maheśvarānanda. 2 4 0
No. 67—तन्त्रसमुच्चयः Tantrasamuccaya (Tantra) by Nārāyaṇa with the commentary Vimarśinī of Śankara (Part I, 1–6 Paṭalās) (<i>out of stock</i>). 3 4 0
No. 68—तत्त्वप्रकाशः Tattvaprakasa (Āgama) by Śrī Bhojadēva with the commentary Tātparyadīpikā of Śrī Kumāra. 1 12 0
No. 69—ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः Isanasivaguru- devapaddhati (Tantra) by Īśānaśiva- gurudevamiśra (Part I, Sāmānya- . pâda). 1 8 0
No. 70—आर्यमञ्जुश्रीमूलकल्पः Aryamanjusrimula- kalpa (Part I). 2 8 0
No. 71—तन्त्रसमुच्चयः Tantrasamuccaya (Tantra) by Nārāyaṇa with the commentary Vimarśinī of Śāṅkara (Part II, 7–12 Paṭalās) (<i>out of stock</i>). 3 8 0

RS. AS. P.

No. 72— ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः Isanasivaguru-devapaddhati (Tantra) by Īśānaśiva-gurudevamiśra (Part II, Mantrapāda).	4	0	0
No. 73— ईश्वरप्रतिपत्तिप्रकाशः Isvarapratipatti-prakasa (Vedānta) by Madhusūdana-sarasvatī.	0	4	0
No. 74— याज्ञवल्क्यस्मृतिः Yajnavalkyasmṛti with the commentary Bālakṛīḍā of Viśvarūpācārya. (Part I — Ācāra and Vyavahāra Adhyāyās).	3	4	0
No. 75— शिल्परत्नम् Silparatna (Śilpa) by Śrī-kumāra (Part I).	2	12	0
No. 76— आर्यमञ्जुश्रीमूलकल्पः Aryamanjusrimula-kalpa (Part II).	3	0	0
No. 77— ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः Isanasivaguru-devapaddhati (Tantra) by Īśānaśiva-gurudevamiśra (Part III, Kriyāpāda 1—30 Paṭalās).	3	0	0
No. 78— आश्वलायनगृह्यसूत्रम् Asvalayanagrhya-sutra with the commentary Anāvilā of Haradattācārya.	2	6	0
No. 79— अर्थशास्त्रम् Arthashastra of Kauṭalya with commentary by Mahāmahopādhyāya T. Gaṇapati Śāstri (Part I—1 & 2 Adhikaraṇās).	3	12	0
No. 80— अर्थशास्त्रम् Do. Do. (Part II—3—7 Adhikaraṇās).	4	0	0
No. 81— याज्ञवल्क्यस्मृतिः Yajnavalkyasmṛti with the commentary Bālakṛīḍā of Viśvarūpācārya (Part II. Prāyaścittādhyaḥyāya).	2	0	0
No. 82— अर्थशास्त्रम् Arthashastra of Kauṭalya with commentary by Mahāmahopādhyāya T. Gaṇapati Śāstri (Part III, 8—15 Adhikaraṇās).	3	4	0
No. 83— ईशानशिवगुरुदेवपद्धतिः Isanasivaguru-devapaddhati (Tantra) by Īśānaśivagurudevamiśra (Part IV, Kriyā-pāda 31—64 Paṭalās and Yogapāda).	3	8	0

RS. AS. P.

No. 84—आर्यमञ्जुश्रीमूलकल्पः Aryamanjusrimula-kalpa (Part III).	2 0 0
No. 85—विष्णुसंहिता Visnusamhita (Tantra).	2 8 0
No. 86—भरतचरितम् Bharatacarita (Kâvya). by Kṛṣṇakavi.	1 8 0
No. 87—सङ्गीतसमयसारः Sangitasamayasarā (Sangīta) of Sangītākara Pârśva-deva.	1 2 0
No. 88—काव्यप्रकाशः Kavyaprakasa (Alaṅkâra) of Mammatbhaṭṭa with the two commentaries the Sampradâyaprakâśinî of Śrî Vidyâcakravartin and the Sâhi-tyacûdâmaṇi of Bhaṭṭagopâla (Part I, 1-5 Ullâsâs).	3 0 0
No. 89—स्फोटसिद्धिः Sphotasiddhi (Vyâkaraṇa) by Bharatamiśra.	0 8 0
No. 90—मीमांसास्त्रोक्त्वार्तिकम् Mimamsasloka-vartika with the commentary Kâśikâ of Sucaritamiśra (Part I).	2 8 0
No. 91—होराशास्त्रम् Horasastra of Varâhamihirâ- carya with the Vivaraṇa of Rudra.	3 0 0
No. 92—रसोपनिषत् Rasopanisat.	2 0 0
No. 93—वेदान्तपरिभाषा Vedantaparibhasa (Vedânta) of Dharmarâjâdhvarîndra with the commentary Prakâśika of Peddâdîkṣita.	1 8 0
No. 94—बृहदेशी Brihaddesi (Sangīta) of Matangamuni.	1 8 0
No. 95—रणदीपिका Ranadipika (Jyotiṣa) of Kumâragaṇaka.	0 4 0
No. 96—ऋक्संहिता Rksamhita with the Bhâṣya of Skandasvâmin and the commentary of Veṅkaṭamâdhvârya (Part I, 1st Adhyâya in 1st Aṣṭaka).	1 8 0

RS. AS. P.

No. 97—	नारदीयमनुसंहिता	Naradiyamanusamhita	
	(Sīrti)	with Bhāṣya of Bhavasvāmin.	2 0 0
No. 98—	शिल्परत्नम्	Silparatna (Śilpa) by Śrī-	
		kumāra.	2 8 0
No. 99—	मीमांसाश्लोकवार्तिकम्	Mimamsasloka-	
	vartika (Mīmāmsa)	with the com-	
		mentary Kāśikā of Sucaritamiśra	
		(Part II).	2 0 0
No. 100—	काव्यप्रकाशः	Kavyaprakasa (Alaṅkāra)	
		of Mammāṭabhaṭṭa with the two com-	
		mentaries, Sampradāyaprakāśinī of	
		Śrīvidyācakravartin and Sāhitya-	
		cūḍāmaṇi of Bhaṭṭagopāla. (Part II,	
		6—10 Ullāsas).	5 0 0
No. 101—	आर्यभट्टीयम्	Aryabhatīya (Jyotiṣa) of	
		Āryabhaṭācārya with the Bhāṣya of	
		Nilakaṇṭhasomasutvan (Part I.	
		Gaṇitapāda).	2 8 0
No. 102—	दत्तिलम्	Dattila (Saṅgīta) of Dattila-	
		muni.	0 4 0

*Apply to:—**The Curator**for the publication of Sanskrit Manuscripts,
Trivandrum.*

